

Súrolófényben

BESZÉLGETÉS MOLDOVÁN DOMOKOSSAL

— Aki figyeli a munkásságodat, a *Halottlátó* című filmeddel minőségi ugrást érzekelt: pályává állt össze eddigi tevékenységed. Indulásod idején ilyen karakterű pályát álmodtál-e magadnak?

— Az ember a kezdet kezdetén nagyon tudja, mit akar — vagy nem tudja. Én az előbbiekké közé tartozom. Azt hiszem, mindenféle pályán álmodtam, vágyakkal indul el az ember; olykor ködös álmokkal, de mindenképpen álmodtam. Csak hát a filmezés kemény pálya, amit csinálni kell, semmi sem adódik magától. Nagyon-nagyon hosszú ideig, olykor évekig járok utána mindennek, amíg valamit elkészítek. Bulldogtermészetem van. Eppen a napokban, miközben a forgatókönyveimből állítok össze kötetet, szedtem elő a levelezésemet (minden filmem levelezési anyagának külön dossziéja van), s nézegettem, hogy egy-egy oldalért, egy-egy szövegért vagy ruhadarabért (például a fehér gyászruháért, fonott koporsóért) mennyit leveleztem... Egyszerűen dolgozni kell. Lehet, hogy ez családi hagyomány nálunk. Borzasztóan szeretett dolgozni az egész család. Rettenő ambíciózusak voltak a maguk kis munkájában. Amit csinált, azt mindenki nagyon, úgy istenigazából szeretett csinálni, és nagyon pontosan csinálta. A munka csodákra képes.

— Nagyon megtisztelő számomra, hogy azt mondod: „aki figyeli a pályádat”... Mert a rövidfilmek jelentőségét legfeljebb az olykor-olykor megjelenő kritikák méltatják. Én pedig eddig rövidfilmeket készítettem, s ezért a figyelem sem irányulhatott rám erősebben. Sok ilyen korú és hasonló foglalkozású fiatal ember, mint te, figyel a rövidfilmekre. Persze ez nagyon szűk kör, kevesen vannak, akik a rövidfilmek üzenetét, sugallatát egyáltalán felfogják. Sokkal jobban ismerik mind a magyar, mind a más nemzetiségű rövidfilmek munkásságát és filmjeit külföldön, mint itthon. Velem is hasonló a helyzet. Sokkal hamarabb kaptam külföldön díjat, mint itthon. Leszámítva az 1968-as szegedi filmszemle díját, amelyet Jancsóknak köszönhetek. Voltaképpen ő indított el a pályán: 1966—68. között készítettem el a *Magyar parasztfestők nyomában* című háromrészes kis televíziós sorozatot, erre kaptam a díjat.

Ugyancsak Jancsó javasolta az akkori dokumentumfilm-stúdióknak, hogy „itt van egy megszállott fiatal ember, adjatok neki lehetőséget”. Akkor került oda Zsugán István dramaturgnak, és elindított néhány fiatal, illetve olyan programot állított össze, amelyben helyet kaptak a legnagyobb nevek és a legkezdőbbek is, mint amilyen én is voltam. Tehát lehetőséget kaptam! Akkor készítettem el a *Dudás Juli* című filmet (1968—69-ben).

Jóllehet, én a *Halálnak halálával halsz* című forgatókönyvvel mentem Zsugán Istvánhoz, s mondtam, hogy nézze meg, ezt szeretném. akkor már a gyűjtésim, motívumfotóim megvoltak, s azt a választ kaptam, hogy igen, ez nagyon érdekes, nagyon izgalmas, de olyan furcsa és olyan különös most még — 1969-ben —, kezdjek inkább valami biztosabbal a filmgyárban. Mondtam: jó, *Dudás Juli* most csinálja a Hotel Marina számára a freskóit, róla szeretnék filmet. A kis parasztfestők tv-sorozatának is Juliról készült az utolsó darabja, de nem baj, most egyet lépünk, és azt mutatjuk meg, hogy Juli nemcsak kis rajzokat tud csinálni, hanem nagyméretű képeket is. Egy even keresztül követjük őt.

Szerencsénk volt. Mert ami a legfontosabb: egy igazi műcsai lakodalmat is felvehettünk, ugyanis 69 őszén volt *Dudás Juli* lányának lakodalma. Tehát a valóság és annak „égi mása”, ami végül is Juli képein megjelenik, együtt került filmszalagra. Amit ebben a filmben úgy éreztem, hogy új, ezt én találtam ki, az a film zenei és képi egysege. Olyan értelemben, hogy amit látok Juli festményein, meg a filmképen, és amit hallok, az mindig ugyanaz. Tehát, ha lakodalmi képet látok, akkor galgamácsi lakodalmi dal csendül fel; ha pünkösddőlőt látok, vagy *Ma nagyon-járókat*, vagy bethlemeseket, vagy sirtókat, ugyanígy. És ez, azt hiszem, eieg kerekké formálta a filmet. A végén felhangzik Juhász Ferenc hitvallása, amit Juliról írt, s azt magam is vállalom. Ezért is mondtam Balázsvitással a szöveget, hogy egy velem egykorú hangján hallja a néző. Végül is ezzel szép befejezés sikeredett.

— Forgatókönyveidet sorra közlik a folyóiratok — mint azt teszik most mi is a *Dudás Julival* —, nemcsak itthon, hanem például az erdélyi *Korunkban*, a jugoszláviai *Hídban* s a *Rómában* megjelenő **UNGHERIA** OGGI-ban is. Mi ösztönöz ezek megjelentetésére — olykor sok éves késéssel —, majd kötetbe gyűjtésére?

— Erre boldogan válaszolok. Nézd, rém egyszerű dologból kell kiindulni. A filmek forgalmazása olyan, amilyen. Ezen sokat változtatni...? Olykor lehet, olykor nem. Egyszóval a filmek megjelennek, majd eltűnnek, s nincs tovább — raktárba kerülnek, elégnak, elgurulnak, felrobbannak, mit tudom én! Bármilyen történhet velük. Viszont ezeken a szalagokon mégis valamiféle üzenet van hozzád, hozzád, bárkihez, az emberekhez, magyarokhoz és nem magyarokhoz; és hát ezeket valahogy meg kellene menteni. A forgatókönyvek folyóirat-publikációjával is az a baj, hogy csak egy-két hónapos életük van, aztán azokat is eltűzeli az ember, meg elajándékozza, elküldi külföl-

dön élő barátainak. Én legalábbis küldözgetem mindenhová. Tehát ezek is eltűnnek. Mégis fontosnak tartom a forgatókönyvek megjelenését folyóiratokban — a filmmel egyidőben —, mert a magyar könyvkiadásban kevés lehetőség van arra, hogy kötet is megjelenjen.

Forgatókönyveim késve láttak napvilágot, általában a filmek után. A *Halottlátó* kivételével, amit a *Kortárs* közölt. Kovács Sándor Ivánnak adtam oda, elolvasta és felismerte fontosságát. Lévéni irodalmi lap főszerkesztője, így ő elsősorban a szöveget nézte, s a szöveg borzasztóan tetszett neki. Lehozta teljes egészében, fényképekkel, és mondta, hogy várja a következőt. Ez nagyon jól esett.

Valóban — a *Halottlátó* szövege önmagában is izgalmas. Ezért is akarom, hogy legyen más formában is kézbevehető. Persze, hiú ábránd volna azt gondolni, hogy a kötet, bármilyen szépen és atraktívan csináljuk is meg — a Gondolat Kiadó nagyszerű, fiatal munkatársaival —, teljesértékűen felidézheti a filmet. Mint mondtam, hosszadalmasan készülök fel filmjeimre. Sőt, a filmek elkészítése után is levelezek a hőseimmel, intézem családi ügyes-bajos dolgait. A kötetben az lesz a plussz, hogy a gyűjtőutakat, a családokba való beépülésemet, kapcsolataim utóéletét mutatom meg fotókon, leveleken, magnófelvételeken keresztül. Az a terv, hogy ez év karácsonyára megjelenik a könyv. Mintegy összegzése lesz eddigi tevékenységemnek.

— Hasonlóra már volt példa a pályádon, hiszen a kecskeméti „naiv múzeum” megalapításával egyedülálló gyűjtőmunkát összegeztél.

— Ez is a szegedi filmszemle díjának köszönhető. Akkor figyeltek föl rám a kecskeméti, hívtak meg a filmjeimmel, és kérték, hogy rendezek egy kiállítás is. Igazán nagyszerű segítőtársakra lettem. Ennek hatására ajánlottam fel a gyűjtésemet egy létesítendő „naiv múzeum” alapjául. Az újjáalakult Forrás első számában az alapító levélem meg is jelent. Ortutay Gyula írt hozzá néhány oldalnyi javaslatot. Mindenki boldog volt, aztán úgy maradt a dolog 2—3 évig. Ezért szörnyen megsértődtem. Akkor Kecskemét meg egy kis, álmos alföldi városka volt. Ekkor került oda dr. Romány Pál, a mostani mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter, első titkárnak, aki minden útnak és jónak patrónusa volt. Minden régi alvó ügyet megmozgatott, tovább billentett. Neki köszönhető, hogy a gyűjtemény végül is otthonra talált Kecskeméten. A gyűjteményért egy fillért sem kértem és kaptam — pontosan azért, hogy a hivatalos intézkedések során nagy szám lehessen. Ne mondassák azt: pénzt kap érte, azért csinálja. Akkor erre és így volt szüksége a magyar naiv művészetnek. Így volt etikus, így volt szép; úgy éreztem, így kell csinálni.

Évekig lejtartam rendezni az anyagot. Ebben az időszakban hívtak meg Zágrábba a gyűjteményt. Kecskeméten még be sem volt mutatva az anyag, már külföldre turnézattam. Rögtön lehetett látni, hogy ebben fantasztikus lehetőség van. A nemzetközi összehasonlításból kitűnt, hogy erős a magyar naiv művészet. Eppen attól, annál fogva, mert természetes konzerválódásnak volt kitéve évtizedeken át, nem történt meg az, ami a jugoszlávoknál és másutt, hogy a divat felhigitotta. A magyar anyag várta a felfedeztetést. Igaz, azóta nálunk is divat lett belőle.

Ennek az időszaknak a végén, 1974—76 között készítettem a *Magyar naiv művészek* című tízrészes tv-filmet. Ezzel is helyretéve a kérdést, mert mielőtt Magyarországon valami megjelenik a televízió képernyőjén, az már úgy, az már jelentős dolog. A palóc föld egyik jeles művészt is bemutatam, nevezetesen Balázs Jánost — a sorozat egyik legszebb darabja lett. Nagyon ihletett szöveget mondott az öreg. Meglepelt, mint mindenkit, az olvasottsága. Hoztam neki szegkovács cigánymeséket, ami akkoriban jelent meg, és Weöres Sándor *Psychéjé*t, lévén *Psyché* Weöres szerint „állítólag” Szindél cigánykirály leszármazottja, királykisasszony. Azt mondta, hogy a meséket feltétlenül elolvassa, és a *Psyché* is nagyon érdekl. de arra kért, mást már ne hozzak neki, mert ő már annyit olvasott egész életében, ez már neki elegendő. Özröm ezt a kedves mondatát. Magnón is van egy hosszú beszélgetésem vele. Filmben főként arra voltam kíváncsi, mi a véleménye egyfelől a maga munkájáról, másfelől: hogyan látja a cigányság sorsát és helyzetét. Nagyon őszintén, meglepően válaszolt...

— Elégedett vagy-e azzal a tudományos munkával, ami nagyszerű múzeumalapítási gesztusod óta beindult?

— Az első hazai, naiv művészekről szóló, kicsit összefoglaló tudományos munkát én írtam, ha lehet ezt mondani: tudniillik az egyetemi diplomadolgozatomat Ortutaynál és Dömötör Teklánál írtam (néprajz szakot is végeztem, a filmművészeti főiskolával párhuzamosan) — a magyar naiv művészekről. Azóta persze több cikk is napvilágot látott.

Most Bánszky Pál került a naivgyűjtemény élére. Véleményt mondani ilyen rövid idő eltelével — hiszen 1976-ban nyílt meg tulajdonképpen a múzeum — nem lehet. Egy múzeum életében és a tudományos munka szempontjából ennyi idő szinte semmi. Hiszen még csak most eszmélnek.

Kért a kecskeméti tanács, hogy vállaljam el a gyűjtemény gondozását, feldolgozását, de azt mondtam, ez lehetetlen. Nekem filmet kell csinálni. Majd ha öreg leszek, nagyon öreg, akkor talán beülök egy múzeumba. De ez nekem most még kevés. Nekem az volt a feladat és a küldetésem, hogy megalapítsam a múzeumot, filmjeim-

mel, írásaimmal, nyilatkozataimmal felhívjam a figyelmet a magyar naiv művészetre. Ezt elvégeztem, a múzeum megvan. Most már csak be kell leltározni az eddig gyűjtött és kapott anyagot, csinálni kell, dolgozni kell tovább.

— **Filmjeid számomra csak első látásra néprajziak. Az a benyomásom, mintha valójában azt mondanád, hogy az irracionális népbetegség.**

— Feltétlenül szép népbetegség. Mert mese nélkül és álom nélkül az ember élete értelmetlen és céltalan lenne. Pontosan attól szebb az életünk, hogy vágyaink vannak, hogy olyan dolgokat képzelünk el, amit csak elképzelni lehet.

— **Bocsáss meg, de a filmjeidben nem szépelegsz.**

— Szívem szerint szépelegnék. (Ez vicc, persze.) De van az álomnak és a vágyaknak egy másik típusa is, mint amiről az előbb beszéltem. Ez viszont kigyomlálandó az emberek lelki életéből. Ha már tüzzel-vassal nem lehet kiirtani, az értelemre és az érzelmre kell valahogy hatnunk, nagyon célirányosan megmutatva az embereknek, miről is van szó. Gondolok itt a *Halottlátóra* például. Nagyon nehéz volt megállni, hogy ne csináljak benne képileg is örületeket. Nagyon nehéz volt szigorúan csak a valóságnál maradnom. De nem tehettem mást.

Miről van szó például Jolánka esetében? Ugye, ül egy nő, gondosan elkészített frizurával, a fülében klipsszel, ujján aranygyűrűvel, magasnyakú selyemruhában egy modern variabútor előtt, az asztalán művirágok, kis faszelence, amiből a rózsafüzerét veszi elő. Egyszóval modern, mai 70-es évekhez illő környezetben. És akkor elkezd beszélni az ott ülő hozzátartozók halottairól. Ez már magában iszonyú. Tehát, amit látok, az a mai napi valóság, amit hallok, az pedig valami örület. S ez a kettősség adja a filmnek azt a különös, szürrealista élet, mintegy súrolófénybe kerül a valóságos kép, s Jolánka szürrealistának mondható szövege is. Jöhet, erre lehetne dobni még egy lapáttal, de akkor már elveszítené a hitelét és a valóságerejét, nem úgy szólna az emberekhez, ahogy én szeretném, tehát nem azt a hatást érném el vele, ami a céloim volt. Itt most, tegnap, a karancslapujtói filmankéton kérdezett rá valaki, nagyon okosan, hogy az emberek csodát vártak a filmtől, mégis valahogy nagyon valóságosnak tűnik az egész, és ez nem zavar-e engem, nem akartam-e valami örületet belevinni? Igen, mondtam, megpróbáltam. A film elején két asszony elmeséli, hogy kapta Jolánka a tudományát, tudniillik lepedőben húzogatták az ördögök a határban. Az a naturalista elképzelésem volt, hogy az a két asszony, aki ezt mesélte nekem, csinálja is meg. Mozogjanak úgy, szaladjanak úgy a lepedővel, ahogy ők elképzelik. A két asszony el is játszotta. Naplementekor vettük fel egy domboldalban. Bábút tettünk a lepedőbe, mintha az lenne Jolánka, azzal szaladoztak, körkódtak. Fantasztikus volt képileg.

— **Ez a Szerelmi varázslások harmatgyűjtő jelenetével analóg lett volna.**

— Pontosan. Csak a *Szerelmi varázslások* jelenete koreografált volt. Amit tehát Karancslapujtón számon kértek tőlem, megpróbáltam. Bevágtam, de az anyag kilökte magából ezt a jelenetet. Mégsem volt haszontalan a próbálkozás, mert ezekkel a filmekkel a háttér mögött nagyobb hitelem lesz a szürrealis jeleneteimmel is, ha egy hasonló témájú filmet fogok készíteni.

Ami pedig a népbetegséget illeti: ez nagyon komplex kérdés. Mert csupán bizonyos rétegek esetében beszélhetünk erről.

— **Tehát nem engedhetők meg azok a túlzó általánosítások, amelyek olykor felmerültek a Halottlátó kapcsán?**

Ez ostobaság. Mert nemcsak Jolánkában hívő és Jolánkához járó rétegek élnek minálunk. Meglepő persze az a tömeg, ami naponta összegyűlt nála... A film bemutatása után már nem szívesen beszélt.

A tv-bemutató után pedig, mint a lift, lezuhant a látogatottsága. Most már nem is beszél. Nem hinném, hogy a népbetegség elmúlt, és azért nem jarnak hozzá, mert a tv-bemutatóval hályogot operáltam, és kinyílt a szemük, megnyílt az agyuk. Titkon remélem, persze. De ugyanolyan ködlovagságnak is gondolom, hogy ebben komolyan higgyek. Mert nem érhettem el akkora eredményt, amekkorának látszik. Bizonyos vagyok benne, hogy sokan hisznek még Jolánkának. Viszont sokakat megingattam — és ez már óriási dolog. És ami a legfontosabb: *fogalomná vált Jolánka személye*. Tehát mihelyt kimondják, hogy „halottlátó”, mindenkinek a film jut eszébe. Az a furcsa csavar, ami abból a különösségből adódik, ahogy ő él, s ahogy „dolgozik”, hülyíti a népet. Rengeteg szóösszetétel született (élőlátó, góllátó stb.) a sporténájútól a gazdaságpolitikáig. Nemcsak jól nevetnek ezeken az emberek, hanem egy gondolkodásmódra is figyelmezteti őket. Arra, amit a film példázott, amit a film mutatott meg.

Itt kell beszélnem arról is, hogy Jolánkának miért volt nagyobb a klientúrája, mint a markazi halottlátónak, vagy másoknak. Tudnunk kell, hogy a halottlátás népi mesterség, a paraszti szokásrendszer szerves tartozéka volt. A parasztember egyik stációja a halál után a halottlátó felkeresése volt, megtudni, mit üzen a halott. Ha üzent, végleg lezáródott a dolog, helyére tette magában hozzátartozója elvesztését. A megnyugváshoz azonban a halottlátó elhithető képessége kellett. Jolánkában pedig lehet hinni. Miért? Mert megtestesíti mindazt, ami a mai falun élő embernek is vágya. Mert mi a vágya?

Legyen szép haza, 10—12 lépcsővel (de legalább kettővel több mint a szomszédnak), legyen olyan szép ruhája, mint Jolánkának, és klip-sze, bundája, szép táskája, nem tudom én, kicsodája; no és kocsija. Azaz: jól éljen. Mindenki ezt szeretné. Jolánkát szidják is, irigylik is a faluban azért, amiért jól él. A kliensei számára viszont ő jelkép! Ő nem egy kicsi, ronda, vén boszorkány, akit ha meglegyintenek, el-ájul. Jolánka követendő példa. Mint egy kisparos. Jól él, hozzá érdemes menni, csak igazat mondhat ilyen lakásban, ilyen szobában; ő nem elmebeteg vagy boszorkány. Ő a halottlátó. A vidéki emberek szemében egy fontos státus. Plusz: ő nem hisz a babonákban. Csak a halottlátásban. És ez annyira racionális, annyira imponáló attitűd. Tehát nem elhanyagolható szempont, hogy Jolánka prototípusa annak, amit az emberek anyagilag is szeretnének elérni. Az más dolog, hogy ő még halottat is lát.

Nem olyan egyszerű a család kérdése sem. Én ugyanis a filmemben nem „csalózom le”, mint ahogy sok újság és sok mindenki teszi. Én csak megmutatom. Nem mondom róla ebben a vonatkozásban ilyen egyértelmű véleményt. Bár a film végkifejlete teljesen egyértelmű. Jolánkának is egyfajta archaikus, hagyományba ágyazott tudata van. Voltaképpen végigcsinálta a szükséges ceremóniákat, mielőtt elkezdte a jóslást. Például ő is harmadnapra kelt fel betegágyából, mint ahogy Krisztus is feltámadt. Tehát minden olyan elemhez és a szakrális kultúra olyan fordulataihoz kötötte halottlátó képességét, mint a hagyományos paraszti kultúra halottlátói. Megkomponálta az egészet. Nem szabad elfelejteni, hogy kezdetben hittel telve csinálta. Az más kérdés, hogy a pénznek nincs szaga, s a pénz nagyon jól jön, aminek folytán rá is kapcsolott, kommercializálódott. Talán már ma is tudja a lelke mélyén, hogy nem egészen fair dolog, amit csinál, csinált. Elkezdte, csinálta, s egy ponton túl már nem tudott disztingválni. Mégis imponáló maradt. Mert bizonyos szempontból erősebb személyiség, mint egy átlagember. Érzékenységénél és merészségénél, valamint annál az elhivatottságánál fogva, amit olykor a művészek is éreznek.

Engem mindig a személyiségek izgattak.

— **Gondolom, az Ortutay-féle iskolának a népi alkotó individuumból vallott nézetel hatására is.**

— Pontosan. Amit hát végül is a nagy orosz néprajzi iskola indított el, és aminek még a háború előtti időben vált Ortutay az egyik kiemelkedő hazai követőjévé. Ami a lényege ennek: az európai parasztság, s a magyar nép nem mindegyik tagja énekes, táncos, jól festő, jól rajzoló, hanem vannak közöttük személyiségek. A személyiség formáló hatására válnak kerek egészzé, organikus egységgé a népművészeti alkotások. Dudás Juli és a naiv művészek esetében is ugyanarról van szó. Egy-egy személyiség vonzáskörébe kerültem magam is. A *Halottlátó* is ezért kerékbebb film, mint a *Szerelmi varázslások*.

— **A Halottlátóval ráirányítottad a figyelmet a halál tényére, de nem foglalkoztál vele, mert nem ez volt a célkitűzésed. Ha olyan feladatot kaphatnál, mint amit a Bózsakállítás filmrendezője maga elé tűzött, vállalnád-e?**

— Tehát filmre venném-e a haldoklást, a halált? Örkeny István is ilyen filmet látott Amerikában... Biztos vállalnám, mert engem mindig a szerelem és a halál, az emberi lét meghatározói érdekelték. *Halálnak halálával halsz* című filmemben a leány felmaszirozza a halott legényt. A nép képzeletében is és az enyémekben is, sosem halunk meg. Mert a véges egyéni lét valamilyen formában mindig folytatódik. Vagy az utódokban, vagy abban, amit véghezvittem... Örkeny István a *Halottlátó* vitafilmjében nagyon szép és igaz szavakkal beszél arról, hogy miképpen kellene a halált szemlélnünk, mit is kellene tennünk azért, hogy a halál ne legyen olyan rettenetes, olyan borzalmas. A halál gondolatához hozzá kellene szoktatni az embereket. Az az érzésem, „halálkultúránk” nem elég tudatos. Úgy vagyunk vele, mint a szexualitással: évekkel ezelőtt tabutémának számított. Pedig beszélünk halálról is; az embereket fel kellene készítenünk rá. Érzelmileg, értelmileg fel kell készülnünk és fel kell készítenünk egymást. Társadalmi ünnepeket szervező irodák módszertani füzetkéinek szintjén ezt nem lehet elintézni.

— **Ezek után izgalmas lenne hallani arról, hogy milyen volt a Halottlátó külföldi fogadtatása? Mert mi magyar nézők — vagy legalábbis a közönség egy része — hajlamosak vagyunk arra, hogy rólunk készült problematikus filmek esetén azt képzeljük, külföldön „rossz bizonyítványt” fognak kiállítani rólunk.**

— Számos kritika jelent meg a *Halottlátóról*. Mégis inkább a személyes élményeimről beszélnék. A minden újra érzékeny hollandok és angolok hívtak meg elsőnek. Amszterdamban és Utrechtben olyan tisztán, okosan értelmezték a filmet, mintha itthon olvastam volna a Népszabadság, a Magyar Nemzet, vagy az Élet és Irodalom kritikáját, s nem Hollandiában lettem volna. A közönség a vitán hasonlóan reagált, s aztán mondtak hasonló holland esetet is. Londonban szintén sikere volt a filmnek, ez év februárjára újból meghívtak. Mannheimben a fesztivál közönsége látta. A németek nem tudták eldönteni a film feléig, valóság-e, vagy fikció. Ez persze a film szakmai részét dicséri. Mannheimben végigkacagták a filmnek azokat a részeit, amelyekeken itt Pesten, vagy valamelyik magyar faluban is kacagnak. A vitán is élénkek voltak. Felállt egy férfi, és azt mondta, nem kell úgy odalenni ettől, hogy Kelet-Európában, nevezetesen Magyarországon ez van; itt az NSZK-ban az emberek 30 százaléka hívő-babonás.

különbéle szekták tagjai. Angliában számtalan spiritizista és egyéb ilyen típusú klub van. Olaszországban szövetsége van a babonásoknak. Kinn ez nem hat olyan nagyon furcsán, mint nálunk. Számításba kell vennünk azt a másfajta ideológiát, hitet, amelyben élnek.

Nyugati körtúrám 1978 szeptemberében, októberében csináltam. Karácsony előtt Varsóba hívtak, ahol a világhírű KWANT-klubban vetítettem és a Varsói Magyar Intézetben. Érdekes, hogy kik jöttek el: Wajda színészei, Lucyna Winnicka, a Mater Johanna alakítója, parapszichológus professzor és sok pszichológia szakos diák, s másfajta egyetemisták.

Mégis, nekem egy tápai parasztasszony fogalmazta meg érvényesen a tanulságot: „Hídat építeni és házat építeni sokkal könnyebb, mint tudatot. Köszönjük magának, hogy idehozta az igazságot, és nem nekünk kellett elmenni Putnokra.” Végül is, hiszem azt, hogy nem hiába vergődtem. A film tényleges hatására is hamarosan fény derül. Nagy feimérést végzett a televízió tömegkommunikációs kutatóközpontja, most folyik az adatok értékelése. Az ELTE-n a *Halott-látó* kapcsán készíti diplomadolgozatát egy negyedéves fiú. A folklór-személyiség születését járja körül. Ő hozta azt a hírt, hogy az egyik faluban azt beszélék, Jolánka megmondta, hol találják meg Chaplin

aranykoporsóját, s ezért cserébe visszakaptuk a magyar koronát. Vagy egy másik legenda: a tv-sek lent voltak Putnokon, Jolánka kalauzolta őket, filmet forgattak, s olyan jól sikerült, hogy több budapesti színház szerződést ajánlott Jolánkának. Jellemző, mire éreznek rá az emberek. Tudat alatt helyére teszik Jolánka tevékenységét: színészi teljesítménynek minősítik. Valójában az is az igazság, hogy Jolánka „színészi munkát” végez. Naponta számtalan kis helyzetgyakorlatot, kis szerepeket játszik el az embereknek az emberekkel.

— **Játékfilmet készülsz rendezni. Olvastam a cselekményvázlatot. Szólj róla pár szót!**

— A Balázs Béla- és az Objektív Stúdióba adtam be a cselekményvázlatot. Koprodukciónban szeretném elkészíteni. Remélem, lehetőségem is lesz rá. Sok nehézséggel kell majd megküzdenem. Többet nem mondhatok, ha elkészül, ígérem, elsőként nektek, a Palóc-föld szerkesztőségének vetítem le. Egyszerrel, terveimről most többet nem tudok mondani.

— **Köszönöm a beszélgetést.**

Laczkó Pál

Külföldi mozikban

Mióta kritikákat írok, barátaim és ismerőseim — meg olvasóim is — gyakran firtatták, talán azért, hogy sarokba szorítsanak vele: hogyan néz filmet a hivatásos bíráló? Vannak-e különleges szempontjai? Szokott-e határozni vagy érzékenyülni a moziban?

Ilyenkor mindig bosszankodom (mert az a gyanú motoszkál bennem, hogy a kritikus idegen bolygóra való különncnek vagy valamiféle csodabogárnak tartják), de azért türelmesen válaszolok.

Így: aki ítéleteivel rendszeresen a nyilvánosság elé merészkedik, pontosan ugyanúgy „viselkedik” a filmszínházban, mint azok, akik mellette ülnek. Tehát, örül, dühöng, meghatódik, unatkozik. Mindössze annyi a különbség, hogy a kritikus — legalábbis elvben — tájékozottabb és felkészültebb, mint az átlagnéző. Jobban meg kell figyelnie a részleteket. Értő módon szükséges elválasztania a jót a rossztól.

Ennyi az egész

Azt a problémát, hogy a recenziók szerzője kibújhat-e néhanapján a bőréből, eddig még senki sem feszegette. A szónoki kérdést most felteszem magamnak — és igennel felelek rá.

Az elmúlt években úgy hozta a sors, hogy sűrűn megfordultam külföldön (Nyugat-Európában és Amerikában is jártam). Hogy ne irigyeljenek nagyon, mindjárt hozzáteszem: általában hivatali kötelesség szólított idegenbe, többnyire reggeltől estig filmeket kellett nézmem. Aki azt gondolja, hogy szórakoztató megbízatást teljesítettem, téved. Órákon át a vászonra meredni kigúvadt szemmel: olykor nehéz testi munkával felérő foglalatosság (a filmek jelentékeny hányada ugyanis csapnivalóan rossz, ám ha valamennyi remekmű lenne, akkor sem könnyű koncentrálni — kivált, ha a felelősség súlya, a választás kötelessége „zavarja” az élményt.)

Esténként, éjszakánként, mikor kialudtak a vetítő fényei, átvettem „közönséges” emberré, akinek — van még öröm

az életben! — semmi köze a filmszakmához.

Mit tehet egy kritikus civilként, szabadidejében? Természetesen, moziba megy.

Mindig éltem ezzel a lehetőséggel — s olyan filmeket választottam ki, melyek nálunk elérhetetlenek (informálódni újszólván pillanatok alatt lehet, ha az ember ismeri a filmvilág eseményeit.)

Az alábbiakban friss benyomásaimról lesz szó.

A „nem ér a nevem” szempontjaitól képtelen vagyok függetleníteni magam (azt hiszem, hiába is törekednék rá), de remélem, hogy a külföldi krónika egyfajta „lazítás” szerepét tölti be két szabályszerű elemzés között. (A „szabályszerű” kifejezést máris idézőjelbe teszem; nehogy valaki a „tökéletes” szinonimájának higgye, és nagyképeséggel vádoljon: az előírásokhoz való kötődést értem rajta, természetesen a magam szintjén.) Pontosan úgy, mint ahogy „lazításként” tekintetem meg a beszámolóban említésre kerülő filmeket is.

Előjáróban, használati utasításként hadd mondjak még valamit.

Vannak filmek, melyeket meg kell nézni.

Vannak filmek, amelyeket meg lehet nézni.

Vannak filmek, melyeket nem érdemes megnézni — kivéve, ha az ember megszállottként szereti a mozit, és nem sajnálja az időt meg a fáradságot.

Még mindig félretelhatják a lapot: a cikkben az utóbbi két kategóriába tartozó művekről, művecskékről (továbbá teljesen jelentéktelen produktumokról) fogok beszámolni.

AMERIKAI MOZIÉLMÉNYEK

Az amerikai mozikban tulajdonképpen mindent szabad csinálni. A KING KONG előadása közben — ez volt az első film, melyre jegyet vettem — láttam vadul csokolózó szerelmespárt — (azt hiszem, bár nem vagyok benne biztos, egyikük férfi volt, a másik nő), egy természetes néger asszonyosság megágyazott apróságainak a ké-

nyelmes székeken, ő maga pedig önfeledten bámulta az óriás majom kalandjait. A nézőteret szinte elborította a tökmaghéj; aláfeslő zeneként állandóan kattogott a teremben elhelyezett Coca Colás automata. Na és a nézők! Maximális hangerővel kommentálták az eseményeket. „Húzz be neki!” Fektesd le!”: ezek voltak a legszalonképesebb megnyilatkozások.

A KING KONG egyébként (rendező: John Guillermin) hatásosan megcsinált, de minden eredetiségnek híjával levő szuperproduktum. Az állatkolosszust nem hagyják élni, ő pedig — válaszképpen — támadásba lendül New York ellen. King Kong megszeret egy szőke nőt: vonzalma természetesen viszonzatlan marad. A szédítő tempójú hajsza végén a civilizáció győz. Valahogy mégis sajnálatraméltó szegény majom, hiszen féktelen agresszióját az emberek váltották ki, s óriási ereje terméktelen. Régi törvénye a mozinak, hogy a vesztesel érzünk együtt (abban az esetben, ha a bukás tragikus.) King Kong nem tragikus hős (csöppet sem kívánom profanizálni a helyzetet), bizonyos rokonszenvre azonban — éppen magáramaradottsága miatt — rászolgált. Amúgy Guillermin eléggé mérsékeltlen adagolja a látványosságot, az izgalmat és a kalandot. A mese naiv. A színészek rosszak.

New York 42-ik utcája valóságos pornoerdő. Tucatjával találni itt filmszínházakat, melyek elképesztő ízléstelenséggel kínálják portékáikat. Ebben a műfajban szinte teljesen tájékozatlan vagyok, de amerikai barátaim elmondották, hogy pornofronton is megfigyelhető a differenciálódás. A rangsor élén olyan filmek állnak, melyeket a hivatalos kritika is számon tart, sőt elismer (iskolapélda: A MÉLY TOROK — láttam, untam, nem tetstett.) Vannak továbbá a stúdiókból kiköpött s színészekkel forgatott pornotörténetek, melyektől nem vitatható el bizonyos szakmai színvonal (a montázstechnika, a kameramozgás azt bizonyítja, hogy készítőik hallottak harangozni a filmszínházról.) És leghátul az úgynevezett „vadporno” szerénykedik, melynek leleplezetlenül az a célja, hogy kielégítse a nyers ösztönöket.

Viszonylag friss szolgáltatás a „life-show”. Egyre elmentem: hervasztó élmény volt. Lényege a következő: a pornofilmek vetítése közben, óránként felgyullad a villany, és ketten — egy férfi és egy nő — gyakorlati bemutatót tartanak. De minék is írok virágnyelven: szeretkeznek. Úgy, hogy minden részletét jól lehessen látni. A világ legintimebb dolgát üzletileg silányították. Vajon mi jöhet még ezek után? Jöhet még egyáltalán valami?

A FILMDIVAT ÚJ HAJTÁSAI

Tuniszban, a harmadik világ reprezentatív filmfesztiválján különféle sorozatokat mutattak be. Mi is izelítőt kaptunk a katasztrófafilmekből itthon (játszottuk a POKOLI TORONY című monstredrámát), az alaposabb tájékozódás érdekében azonban beültem az ott műsorra tűzött sikerdarabok vetítésére. (Nehogy félreértés essék, sietve megjegyzem: a karthágói fesztiválon a fejlődő országok filmgyártása vonult fel, a különféle összeállítások — ezek egyike a katasztrófafilmeket bemutató ciklus — csak a kísérőprogramot alkották.) Nem fárasztom az olvasót, a filmfilológiai adatokkal, címek és nevek felsorolásával, egyébként is be kell vallanom: előfordult, hogy az előadás közepén felálltam, mert már untam a látványt; aztán az is megesett — szakmai ártalom? —, hogy nem is annyira a vászonra, mint inkább a nézőkre figyeltem: érdekelt a befogadók reakciója.

Szó se róla: a FÖLDRENGÉS és a többi hollywoodi nagyágyú ügyes csinálmány, nem mindennapi élmény (vagy inkább kikapcsolódás.) A tunisziak lelkesen együtt éltek a történetekkel, ez pedig azért volt tanulságos, mert hitetlenkedve hallgattam ottani filmforgalmazó barátaink panaszát. John Wayne és a többi sztár —

mondták — nagyobb hatást gyakorol az ország mozilátogatóira, mint a valóságos világ valóságos konfliktusait megőrkítő filmek hősei. Megbizonyosodhattam róla, hogy tényleg ez a helyzet.

Izelítő a kelléktárból: összeomlanak az épületkolosszusok, tűz martalékává válik egy utcásor, ezek pusztulnak el a hullámsírban stb. stb. Hogy mindez felkavaró hatású is lehet? Bizonyára. Ehhez azonban az értékek megsemmisülésének emberi háttére kellene, vagyis a próbatétel súlyának érzékeltetése. A katasztrófafilmek többségéből éppen ez hiányzik. Emiatt sülyednek a mutatvány szintjére.

Egy másik tendencia — melynek virágzásáról Nyugat-Európa mozijaiban tett látogatásaim ugyancsak meggyőztek —: az erőszak apológiája. Már A KERESZT-APA. Francis Ford Coppola lefegyverző szakmai tudással elkészített drámája is ennek az ideológiának szelét fogja vitorláiba, a követők és a folytatók azonban még rajta is túltesznek. Például Scorsese A TAXISOFŐR-ben. Travis, a vietnami háborút megjárt fiatal férfi unja New Yorkot. Ez a metropolis gyönyörű, de iszonyúak az árnyai — és a fiatal taxis főképpen ezt látja fuvarjai során. Vagyis a szennyet, a bűnt, a kegyetlenséget. Embéri kapcsolatait nem tudja megszervezni: a lány, akibe belehabarodik, nem viszonzza érzelmeit. És egyszerűen „kattan” benne valami, személyisége megbomlik, és halomra lövi az embereket. Látszólag „mizsiót” teljesít, mert az a rögeszméje, hogy egy prostituáltat kell megmentenie, és ezért sütögeti a revolverét. Scorsese hőse egy kicsit a KIFULLADÁSIG Poiccard-jához hasonlít: neki is glória libeg a feje körül. A morális tartás elfogadhatatlan. Pszichológiai indoklás nincs. A vérfürdő A TAXISOFŐR-ben öncélú játék.

A LOVE STORY. Arthur Hiller nagy sikerű bestsellere másfajta hűrokat peng. „Vissza az érzelmességhez” — ez lehetne a mottója. A frazeológia modern, a kiszólások csöppet sem visszafogottak, a tiszta szerelem története azonban előregyártott elemek panelljeiből áll össze. Kétségkívül ártalmatlanabb és szelidebb ez a film, mint A TAXISOFŐR-jellegű történetek, filozófiája mégis hasonló. A szemlélet elfogadhatatlan, mert a világ kiszámíthatatlanságát és a fátum mindenható erejét bizonygatja.

FILMEKRŐL — TÁVIRATI STÍLUSBAN

Mindig ellene voltam az úgynevezett csillagos (hőmérős) kritikának, mely nálunk a felszabadulás előtt nyert polgárjogot. Lényege: a filmeket — elemző értékelés helyett — pontozzák, s meghatározott rendszer szempontjai alapján osztályozzák. Mondjuk, ilyen sémák szerint: kiváló, jó, közepes, gyenge, rossz. Vagy: renekmű, jó alkotás, átlagos munka, csalódás, kudarc. Esetleg: ötcsillagos, négycsillagos stb.

Mióta az átlagosnál több filmet látok, már nem berzenkedem annyira az efféle rangsorolás ellen. Változatlanul úgy vélekedem, hogy a klassziszteljesítményeket részletesen kell elemezni, ám a mezőny végefélre kullogó munkákat olykor tényleg fölösleges másképpen minősíteni.

A REPÜLŐTER 77-ben művi izgalom uralja a cselekményt, papírosfigurák buzgólkodnak jobb ügyhöz méltó buzgalommal. A MENYASSZONY FEKETÉBEN — noha Truffaut rendezte — ócska krimiponyva (Jeanne Moreau sem képes megmenteni.) A TÜKÖR, TÜKÖR — Dániában néztem meg — ferde hajlamú férfiak kalandjait, teljesen érdektelenül, ábrázolja. A MAYERLING Terence Young értelmezésében kulisszahasogató színjáték az ismert szerelmi tragédiáról.

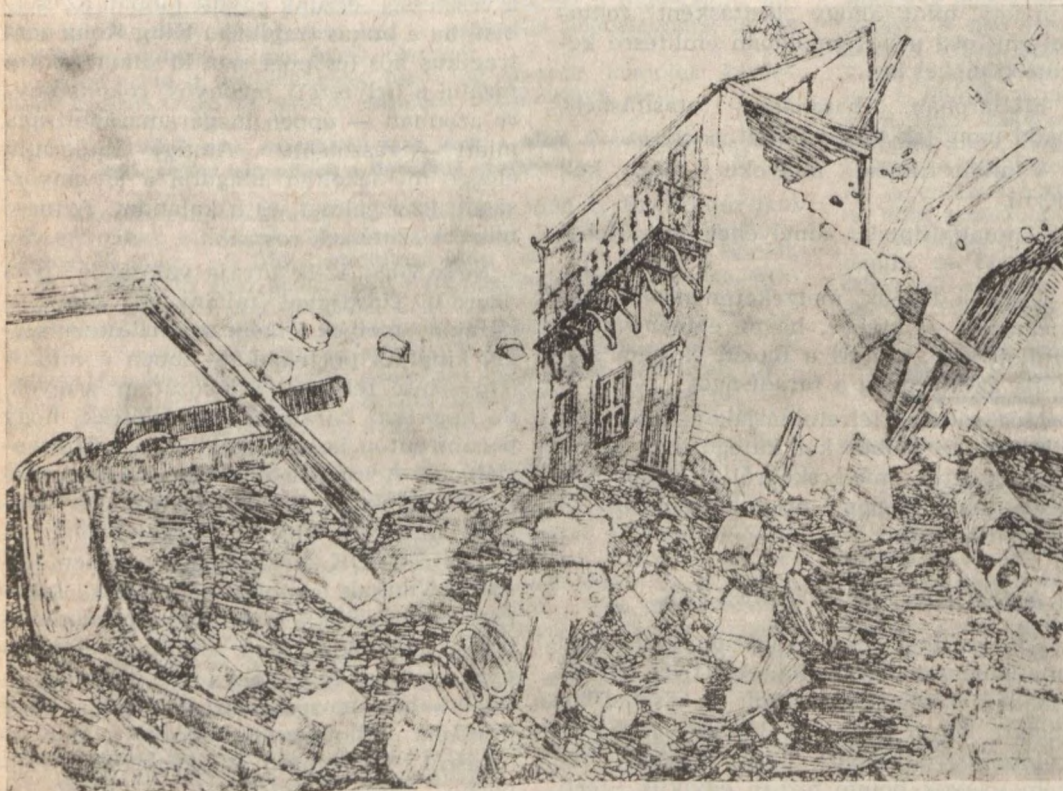
A filmek egy része friss, de a felsorolt címek között van „szakállas” is. Azért szoltam róluk, mert a közelmúltban találkoztam velük.

Használati utasításomat tehát ki kell egészíteni még valamivel. Egyes alkotásokat nem kezd ki az idő (ezeket fáziskészséssel is érdemes felkutatni.) Más filmek viszont — a készítés időpontjától függetlenül — ásatagok (ilyenekre csak akkor szabad rávetni magunkat, ha előre tudjuk, hogy milyen minősítéssel lesz dolgunk.)

*

Summa helyett végül csak annyit: moziba járni, tájékozódni, ismeretlen világot felfedezni jó. Néha még az is felüdülésnek számít, ha a kritikus jelentős filmek helyett jellegzetes filmek szemtanúja. Nincsen öröm öröm nélkül. Talán sikerült érzékeltetnem, hogy a perifériát nem kell elhanyagolni, és a cseppben is benne rejtőzik a tenger.

Veress József

Forradalmi hétköznapiak

DOKUMENTUM

A cím valószínűleg többek előtt ismert, hiszen 1974-ben, a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának 55. évfordulója alkalmával ezen a címen jelentette meg a Nógrád megyei Levéltár az 1919-ben kiadott direktóriumi rendeletekből készített dokumentumválogatását. Ez az összeállítás a proletárdiktatúra szervezeti alapját jelentő helyi tanácsok jegyzőkönyveiben található intézkedésekből egy csokorral. (A megye száznál több községéből mindössze kilenc helyi tanácsának ülésein készült jegyzőkönyv maradt meg. Segítségükkel nem tudjuk a községi munkástanácsok működésének valamennyi területét bemutatni, azonban a fő jellemző sajátosságok ebből a töredékes forrásanyagból is jól nyomon követhetők.) A közölt jegyzőkönyvi részletek lelőhelye: Nógrád megyei Levéltár,

*

BIRTOKRENDEZŐ ÉS TERMELÉST BIZTOSÍTÓ BIZOTTSÁG BALASSAGYARMATON (1919. április 12.)

„A községi birtokrendező és termelést biztosító bizottság megalakítására a Forradalmi Kormányzótanács XL. sz. rendeletére hivatkozással az elnök felkéri a tanácsot, hogy a szükséges három tagot, mely kizárólag földművesekből állhat, válassza meg.

Határozat: A tanács ezen felhívás folytán a községi birtokrendező és termelést biztosító bizottságba Fekete Sándor, Piatrik János és Szabó János elvtársakat egyhangúlag megválasztotta. Erről úgy a megválasztottak, mint a gazdasági biztos értesítendő”.

A REND FENNTARTÁSA PÁSZTÓN (1919. április 26.)

„Előterjesztetik a kötelező éjjeli őrség felállítása. Tanács elhatározza, hogy a szakszervezetek névjegyzéke alapján sorrendben 12 szervezeti tag tart éjjelenként őrségi szolgálatot. A szolgálat este 9 órától éjjel 2 óráig tart. Főparancsnoka az őrségnek Cseri János elnök, szolgálatvezető Zeke Gábor, parancsnok minden este egy munkástanácsbeli tag. Tanács tagjai parancsnoki szolgálaton kívül más szolgálatot nem tartanak”.

MÁJUS ELSEJE PÁSZTÓN (1919. május 10.)

„Gottlieb Miklós, az Almássy-kastély gondnoka betérjeszti az 1919. május 1-i népünnepély számadását.

Népünnepély összes bevétele	8227 K.
Népünnepély összes kiadása	5887 K. 20 fill.
Népünnepély tiszta haszna	2339 K. 80 fill.

Tanács ezen számadást azzal veszi tudomásul, hogy a tiszta haszon a kastélykert gondozására lesz fordítandó”.

FÖLDOSZTÁS KAZÁRON (1919. április 11.)

„Szántóföldeknek igénylése a bányamunkások részére. Határozat: A salgótarjáni gazdasági biztostól nyerendő felvilágosítás és utasítás szerint kell eljárni”.

(1919. május 17.)

„... Föld biztosítása azok részére is, akiknek férjeik nincsenek idehaza; továbbá akiknek férjeik fogoly; végül kertnek biztosítása, akik tényleg jogcímmel bírnak e tekintetben. Határozat: A jogosultság kihirdetendő és a direktorium által végrehajtandó”.

A LAKÓHÁZAK SZOCIALIZÁLÁSA BALASSAGYARMATON (1919. május 6.)

„Lakásügyi nyomtatványok előállítási költségei. Határozat: Tekintettel arra, hogy a lakóházak köztulajdonba vételét a Tanácsköztársaság határozta el, s így ezzel kapcsolatos kiadások is a Forradalmi Kormányzótanács Pénzügyi Népbiztosságának terhére folyósítandók, a községi tanács felkéri a vármegyei direktoriumot, hogy e címen a községi pénztárból kiutalt összegeket megtéríteni szíveskedjenek, mert a háztartási pénztár teljesen üres, sőt túlkidrásban van. A kiadások csupán az egyes alapoknál levő és más rendeltetéssel bíró pénzmaradványokból fedeztetnek”.

EGYHÁZI BIRTOK SORSA DIÓSENJÓN (1919. május 28.)

„Kliment Lajos h. jegyző mint előadó bejelenti, hogy az egyházi, hitfelekezeti és általuk kezelt alapítványi vagyonok köztulajdonba vétele céljából szükséges egy háromtagú likvidáló bizottság kiküldése. Erre egyhangúlag a következő véghatározat hozott: A község munkástanácsa a likvidáló bizottság tagjaiul Ruzs Lajos, Molnár József, és Berki Sándor elvtársakat küldi ki”.

ELDUGOTT ÁRUK BALASSAGYARMATON (1919. április 26.)

„Forgács József elvtárs, mivel neki tudomása van arról, hogy kereskedőknél eldugott áruk vannak, indítványozza, hogy a bolthelyiségen kívül levő áruk koboztassanak el, értékesíttessenek és az értékesítésből befolyó összeg fordítassék valamely közhasznú célra. Határozat: A községi néptanács elhatározta, hogy alapos gyanú esetén az áru felkutatása eszközölendő...”.

FÖLÖSLEGES ÉLELMISZEREK (1919. május 6.)

„Murár Lajos tanácsos kérdése az élelmiszerek rekvirálása tárgyában. Határozat: A Munkás-, Katona- és Földművestanács egyhangúlag elhatározta, hogy az utcabizalmi férfiak felhívandók arra, hogy figyelmüket terjesszék ki az élelmiszerkészletekre, ahol nézetük szerint fölösleg van, azt jelentsék a községi direktoriumnak, amely testület fel fogja hívni a vörös őrség parancsnokságát a rekvirálás megejtésére”.

ÉLELMISZEREK SZÉTOSZTÁSA PÁSZTÓN (1919. június 2.)

„Cseri János indítványára a tanács elhatározza, hogy a községbe érkező összes élelmiszerek a község által osztassanak szét”.

GONDOSKODÁS A SALGÓTARJÁNI MUNKÁSOKRÓL KAZÁRON (1919. április 29.)

„Tejszállítás a salgótarjáni munkás lakosoknak. Határozat: Akinak fejthető tehene van, hetenként a legkevesebb egységet, 1/2 liter tartozik beadni”.

TÜZIFA-KIUTALÁS BALASSAGYARMATON (1919. május 23.)

„Olvastatott a Közéllátási Népbizottság 5732/V. 1919. sz. értesítése, amely szerint a balassagyarmati Agrár- és Kereskedelmi RT által Marczal községben termelt tűzifából 1500 m³ méter a község ellátatlanjai részére kiutaltatott. Határozat: Tudomásul szolgál azzal, hogy a községi direktorium a felosztása iránt intézkedjék”.

MÉSZ ÉS RÉZGÁLIC A PÁSZTÓI SZŐLŐTULAJDONOSOK RÉSZÉRE (1919. június 2.)

„Király Pál direktóriumi tag előterjeszti, hogy a községnek 47 q méz érkezett permetezés céljára. Tanács elhatározza, hogy a méz Kiss István, Nagy József tanácsosok által úgy a hevesi, mint a nógrádi szőlőtulajdonosok között osztassék ki a lehető legalacsonyabb árban. Tanács ezzel egyidejűleg a rézgalic szétosztását is elrendeli”.

CSEREJÁNLAT PÁSZTÓN (1919. június 2.)

„Király Pál elvtárs előterjeszti, hogy a nagybátányi közsébnővény lécc ellenében hajlandó a községnek szén szállítani. Tanács azon körülményre való tekintettel, hogy a nagybátányi szén nem oly jó minőségű, amit a község használni tudna, ajánlatot elutasítja...”

A VILLANYÁRAM EGYSÉGÁRA BALASSAGYARMATON (1919. június 14.)

A községi villamos telep üzemvezetőségének javaslata a villanyáram egységárának újabb megállapítása tárgyában. Határozat: Tekintettel az üzemi költségek, munkabérek emelkedésére, valamint a közsén árára, a községi tanács a villanyüzem egységárát 1919. június 15-től kezdődőleg 50 fillérből állapítja meg és egyben a villanyüzem kezelésére és számadásainak felülvizsgálására Sztancsik János, Torma Károly, Fontányi László elvtársak küldetnek azzal, hogy magukat szakértővel is kiegészíthetik”.

MŰVELŐDÉSI OSZTÁLY KAZÁRON (1919. április 29.)

„Művelődési osztály megválasztása három tagból. Határozat: Egyhangúlag Dianovszky Szaniszló, Hegedűs Béla és Sztancsik Ferenc választottak meg”.

KÖNYVTÁRI PROBLÉMA PÁSZTÓN (1919. május 3.)

„Olvastatott a Szociális Társadalmi Kör kérelme a helybeli polgári fiúiskolában levő könyvtárból könyvek átengedése iránt. Tanács elhatározza, hogy amennyiben a könyvtár felett intézkedni jogköre nincs, annak leltározása után a kérelmet a felettes hatósághoz fogják felterjeszteni”.

MŰVELŐDÉSI TANÁCS BALASSAGYARMATON (1919. május 6.)

„... Határozat: A községi néptanács a Művelődési Tanácsot megalakítja és tagjaiul megválasztja: Varga László, Siketi István, Györgyfy Sándor, Elfer Ede, Légrády István, Perlaky Ödön tag- és elvtársakat, egyszersmind felhívja a megválasztottakat, hogy megalakulásuk után alakítsanak két iskolai bizottságot. Egyet a felsőbb és egyet az elemi és óvodákra nézve, és felhívja a községi tanács az így megalakított szervezetet, hogy tisztükben eljárni szíveskedjenek”.

JÁRVÁNYKÓRHÁZ TATAROZÁSA PÁSZTÓN (1919. április 23.)

„Olvastatott Bakallár István által benyújtott, járványkórház javításáról készített költségvetés. Tanács a költségvetést elfogadja, és tekintve, hogy a munka már be is van fejezve, a 355. K. azaz Háromszázötvenöt Korona kiutalását elrendeli”.

LAKÁSÜGYI HATÁROZAT PÁSZTÓN (1919. május 10.)

„Olvastatott Benkő József elvtárs lakásügyi kérelme. Cseri János elvtárs indítványára a tanács elhatározza, hogy a direktorium mérlegelje az összerombolt házak tulajdonosainak vagyoni helyzetét. Azokat, akiknek anyagi helyzete megengedi, a lehető legrövidebb idő alatt lakásuk kijavítására rákényszeríti esetleg olyanképpen, hogy a megcsinált lakásokba lakót helyez, kik a lakbért javítási költségek törlesztésére fizetik. Az így nyert lakásokba a direktorium a lakásnékülíket elhelyezi”.

MUNKABÉREK PÁSZTÓN (1919. május 10.)

„Kecsey Lajos elvtárs ismerteti a munkabérek szabályozásáról szóló 41. sz. Földművelésügyi Népbiztossági rendeletet, mely szerint: a férfi munkások napi bére 30 Korona, a női felnőtt munkások napi bére 20 Korona, 15–18 éves korig 12 Korona, 15 évesnél fiatalabb munkásoké 8 Korona, kapás munkások napidíja 1/10-del magasabb. Aki eme rendelet ellen vét, forradalmi törvényszék elé lesz állítva”.

A PÁSZTÓI RENDŐRÖK KÉRELME (1919. június 2.)

„Rendőrök kérelme drágasági segély és a cipő- és ruhajárandóság kiutalása iránt. Tanács a kérelemnek a drágasági segélyre vonatkozó részét elutasítja, a ruházat kiutalása ügyében pedig a Népruházati Bizottsághoz felírni rendeli”.

Összeállította: Leblancé Kelemen Mária